Smart Energy Cup Impact Report 2026

En sammanfattning av resultaten från projektet år 1-5

Projektledare: Ulrika Sterner, Ski Team Sweden XC
Ansvarig för klimatarbetet: Björn Sandström, Gidås Hållbarhetsbyrå

2026-06-18

Förord

Vår idrott står inför en stor utmaning. För varje år som går stiger den globala medeltemperaturen. Vi upplever redan idag hur det blir allt svårare att arrangera konkurrenskraftiga och rättvisa tävlingar. Vetenskapen förstärker vår upplevelse och är tydlig, det kommer att bli ännu svårare framöver.

När Smart Energy Cup startades hösten 2020 ville vi samla kraften i föreningslivet kring det största hotet mot vår sport, klimatförändringarna. För kärleken till sporten enas vi därför och agerar, för utan handling riskerar vi att förlora den.

Utöver de sportsliga prestationerna syftar cupen till att vägleda Skidsverige i klimatsmarta val. Genom att mäta vår påverkan och arbeta kreativt och engagerande har vi uppnått stora framsteg. Fem år senare kan vi konstatera att vi inte bara har minskat utsläppen, vi har även byggt en gemenskap i frågan och, med grunden i föreningslivet, skapat en rörelse.

Men klimatfrågan är ett globalt problem och tiden är knapp. Därför kan vi med stor glädje framföra att vi även har inspirerat aktörer långt utanför Sveriges gränser.

Avslutningsvis vill jag framföra ett stort TACK till alla som deltagit i detta arbete. Framstegen Skidsverige har gjort är tydliga och lovande. Men hotet mot vintern består. Skillnaden idag är att vi inte står ensamma. Idag är vi är en rörelse.

Björn Sandström, hållbarhetsspecialist

Kort om Smart Energy Cup

Smart Energy Cup är den officiella nationella seniorcupen i längdskidåkning i Sverige, som en motsvarighet till fotbollens Allsvenskan. Den samlar landets främsta åkare, och fungerar som en viktig språngbräda till internationell nivå, då många sedan tar klivet vidare till världscupen.

Varje säsong avgörs 5-6 tävlingshelger runt om i landet, med tävlingar från fredag till söndag där den svenska eliten möts i hög fart och tuff konkurrens.

Men Smart Energy Cup är mer än en tävlingsserie. Det är också en plattform för förändring. Genom att mäta och följ upp dess klimatpåverkan samt jobba aktivt med klimatsmarta val bidrar cupen med att både sänka utsläppen här och nu och att skapa en långsiktigt hållbar framtid för sporten.

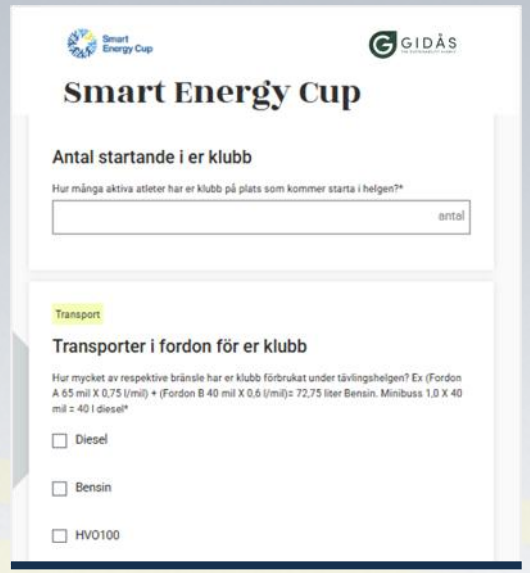

Arbetssätt och praktiskt genomförande

Inför varje deltävling kontaktas arrangören en månad i förväg och får tillgång till verktyget Emma (Emission Accounting) samt praktisk vägledning av en specialist kring vilken data som ska samlas in och hur. Arrangören erbjuds även stöd i att reducera sina utsläpp i preventivt syfte.

Under tävlingshelgen utses sedan en klimatansvarig från varje klubb. Denna person ansvarar för att rapportera in data kopplat till transporter, boende, mat och avfall. Denna data ligger till grund för Klimatkampen – en tävling klubbarna mellan i att minska sina utsläpp, mätt i *kg* CO_2e per startande atlet.

Arbetet kompletteras med aktiv närvaro på plats, där klimatfrågan bland annat lyfts i lagledarmöten. Även andra insatser har gjorts under helgerna, alltifrån prova på klimatsmart mat och stöd i reseplanering till föredrag och workshops för aktiva.

Utifrån analysen av utsläpp har sedan partners kopplats in för att både hjälpa med reduktioner och sprida kunskap.

När vi nu sammanställer 5 år av projektet kan vi konstatera att skidklubbar runt om i landat har rapporterat till Klimatkampen vid hela 610 tillfällen. Det motsvarar över 90% deltagande, en imponerande siffra och ett tydligt bevis på att frågan engagerar. Dessutom har klimatfrågan lyfts och diskuterats vid samtliga tävlingar och lagledarmöten.

Sammantaget är vi stolta över att kunna säga att vårt arbetssätt fungerar och det leder till förändring, på riktigt!

Vår impact i siffror – skillnad som märks!

95% av klubbarna ser klimatfrågan som ett globalt hot till mänskligheten

70% vill att Sverige ska göra allt som är möjligt för att lösa klimatfrågan

Från oro för vintern → till en gemensam rörelse

Genom utbildning, kommunikation och Klimatkampen har kunskapen ökat och tilltron stärkts till att våra handlingar gör skillnad. I dag ser aktiva, klubbar och arrangörer klimatfrågan som ett gemensamt ansvar där vi tillsammans kan bidra till att bevara framtidens vintrar.

Visningar SoMe

Boden
1 542 998

Östersund
899 738

Falun
1 853 041

Hudiksvall
1 480 052

Ulricehamn
1 244 112

Lycksele
1 082 625

343 527
Räckvidd
#SmartEnergyCup

Prispengarna har ökat med **61%***

*Per tävlingshelg 25/ 26

13 600
streamstarter via Bonnier

*Per tävlingshelg 25/ 26

Impact även utanför Sveriges gränser

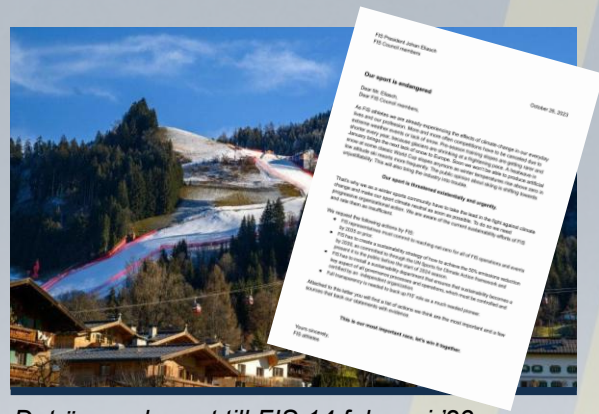
Smart Energy Cup har inte bara drivit förändring i Sverige. Projektet har fått genomslag långt utanför landets gränser och etablerat sig som ett internationellt exempel på hur idrott kan arbeta systematiskt med klimatfrågan. I Norge har exempelvis både längd- och skidskytteförbund redan implementerat liknande upplägg som Smart Energy Cup.

Vidare, genom föredrag, seminarier och konferenser har Smart Energy Cup presenterats för en global publik. Både FIS och IBU har dessutom bjudit in medarbetare från projektet för att dela erfarenheter och lärdomar. Även flera andra internationella aktörer ser idag konceptet som ett konkret case för hur sporten kan ta efter och arbeta med klimatfrågan på liknande sätt

Björn på plats i Paris på ChangeNOW Summit '26 där Smart Energy Cup lyftes.

Cupen har även fungerat som en plattform för att mobilisera åkarna i större frågor. Ett exempel är det öppna brevet till FIS 2023, där närmare 500 atleter från hela världen skrev under, med krav på att agera för klimatet.

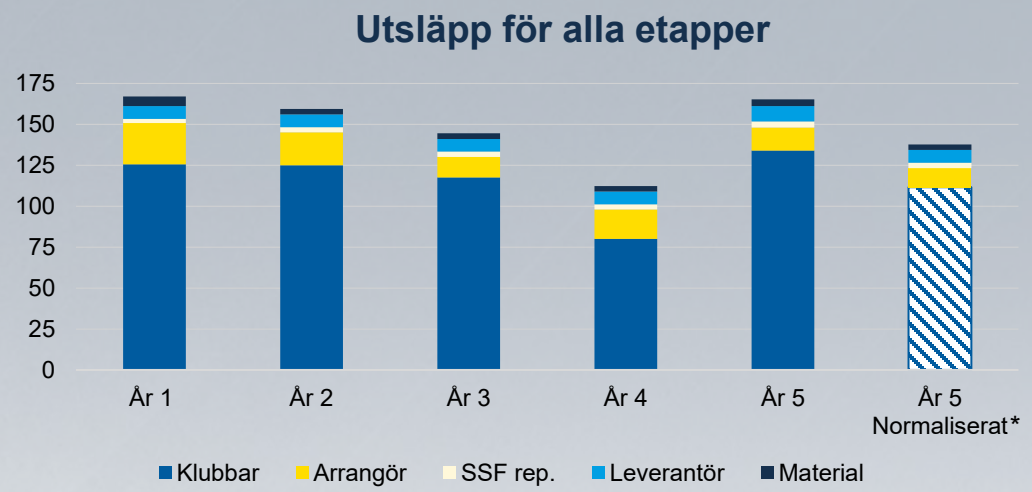

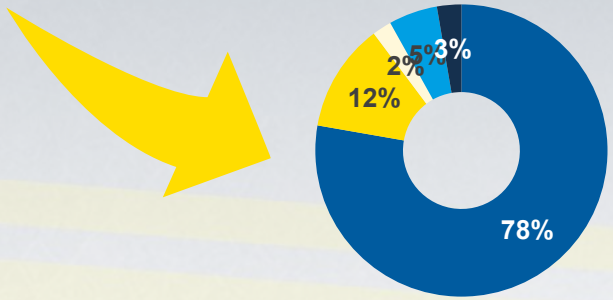
Det öppna brevet till FIS 14 februari '23

I samband med spridning av initiativet inom Smart Energy Cups kanaler ökade engagemanget ännu mer, och på kort tid skrev ytterligare 30 svenska skidåkare under initiativet.

Resultatet blev att frågan fick än mer tyngd internationellt och att FIS accelererade sitt klimatarbete. Smart Energy Cup har därmed gått från ett nationellt initiativ till en internationell påverkansplattform med effekt långt utanför tävlingsarenan.

Cupens totala klimatpåverkan år 1-5

Diagrammet visar fördelningen av utsläpp per aktör, uttryckt i form av ett medelvärde över samtliga 5 år

Smart Energy Cups basår definieras som de två första säsongerna (år 1-2), med ett genomsnitt på 164 ton CO_2e. Fram till och med år 4 såg vi en tydlig och kontinuerlig reduktion av utsläppen där nyckeltalet kg CO_2e per startande atlet minskade med 32%. Utsläppen ökade något till år 5 men är ändå 22% lägre än basåret. Notera att år 5 hade 6 deltävlingar istället för 5.

Majoriteten av utsläppen kommer från klubbarna, som står för cirka 80% av den totala klimatpåverkan, främst genom transporter och mat. Fördjupning om klubbarnas utsläpp och förbättrande åtgärder finns att ta del av på nästa sida.

Arrangörerna står för cirka 12% av de totala utsläppen, där utsläpp från spårpreparering är de största posterna. Utsläppen från SSF-representanter, leverantörer och material är relativt små och har varit stabila över tid.

**Justerat till samma antal deltävlingar som övriga år dvs. 5 deltävlingar.*

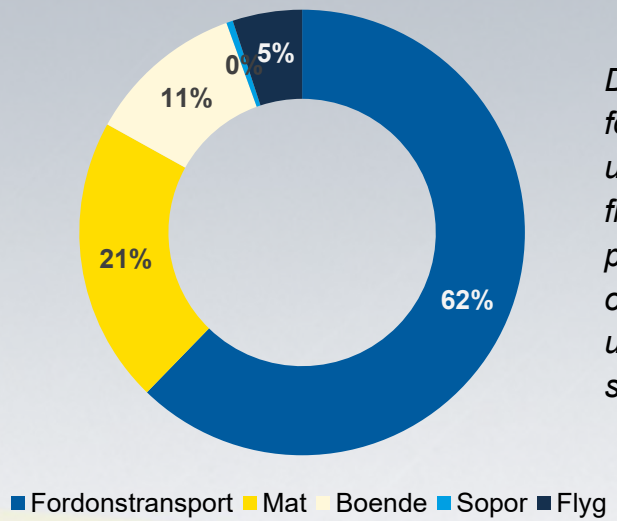
Fördjupning av klubbarnas klimatpåverkan

Majoriteten av cupens klimatpåverkan kommer från klubbarna. Under projektets fem år har vi lyckats skapa en nedåtgående trend med utsläpp som minskat från 25 ton CO_2e per tävlingshelg (basår) till 22 ton CO_2e (år 5). Den lägsta nivån hittills nådde vi år 4 med 16 ton CO_2e per helg. Även utsläppen per startande atlet har minskat, från 191 kg CO_2e per startande atlet (basår), till 175 kg CO_2e (år 5). Även här nådde vi lägstanivå år 4 på 120 kg CO_2e per atlet.

Den nedåtgående trenden fram till år 4 visar att riktade insatser och stöd till klubbarna ger effekt. Under dessa år arbetade projektet aktivt med att underlätta klimatsmarta val, exempelvis genom att stötta klubbarnas reseplanering och att möjliggöra tågresor. Under år 5 förändrades arbetssättet och större fokus lades på ekonomiska incitament istället för praktiskt stöd. Detta har resulterat i ett sämre genomslag och således en ökning av utsläppen jämfört med föregående år.

Den viktigaste lärdomen är tydlig: beteendeförändring sker när lösningar är enkla att välja, inte enbart när ekonomiska incitament erbjuds.

Fördelning av klubbarnas utsläpp

Diagrammet visar fördelningen av utsläppen som uppstår från klubbarna. Baserat på denna har insatser och stöd prioriterats utifrån vad som ger störst potentiell reduktion

Klimatkampen

Klimatkampen är en central del av Smart Energy Cup och omvandlar data till handling. Varje klubb rapporterar sin klimatpåverkan efter varje tävling, och resultaten jämförs i nyckeltalet kg CO_2e per startande atlet. Genom att göra klimatpåverkan mätbar skapas en tydlig drivkraft för förändring. Tävlingen har bidragit till ökad medvetenhet, bättre planering och konkreta beteendeförändringar hos klubbar runt om i landet. Klimatfrågan blir konkret kopplad till beslut om transporter, mat och logistik.

Ett tydligt exempel är Trillevallens SK, som vunnit Klimatkampen två gånger. Genom noggrann planering, samordnade transporter och medvetna val har klubben lyckats minska sina utsläpp kraftigt, utan att kompromissa med den sportsliga prestationen. Klimatkampen har därmed inte bara utsett vinnare, utan förändrat hur klubbar planerar, samarbetar och tar ansvar för sin klimatpåverkan.

– Mäktigt, jäklar va kul! Som vi har kämpat, säger Olle Jonsson, SM-mästare i sprint 2023 och en av nyckelpersonerna bakom Trillevallens logistikarbete inför tävlingar.

På bilden tar Olle emot det åtråvärda vandringspriset som segrande klubb i kampen År 4

Segrare av Klimatkampen genom åren

År 1: Trillevallens SK

År 2: Offerdals SK

År 3: IFK Mora SK

År 4: Trillevallens SK

År 5: Matfors SK

Viktigaste lärdomarna från de här 5 åren

Under projektets första fyra år uppnåddes stora utsläppsminskningar genom framför allt praktiskt stöd till klubbarna som gjorde det enkelt att göra klimatsmarta val.

Ett tydligt exempel är tågresor, där användningen var hög när projektet aktivt stöttade med bokning av tåg och logistikplanering för transporter på plats på tävlingsorten. När detta ersattes med ett ekonomiska incitament i form av en kick-back till klubbar vid tågresande minskade genomslaget.

Slutsatsen är enkel; förändring sker när lösningar är enkla att genomföra, inte enbart ekonomiskt motiverade.

Projektet har även genomfört fördjupade analyser av fordonstransporter. Analysen visar inget tydligt samband mellan utsläpp och drivmedelspriser. Däremot framträder ett tydligt beteendemönster att vid längre bilresor planerar klubbar mer effektivt och samåker i högre grad, medan denna samordning uteblir allt som oftast vid kortare resor.

Detta innebär att transporteffektivitet kan vara hög, men samplaneringen inte prioriteras lika högt vid kortare transporter.

Viktigaste lärdomarna

- Praktiskt stöd driver förändring
- Ekonomiska incitament ger begränsad effekt
- Transporter kan planeras effektivt men prioriteras högre vid långa transporter
- Kortare resor → sämre effektivitet

Från enskilda handlingar till gemensam rörelse

Genom att göra klimatpåverkan konkret och mätbar har Smart Energy Cup bidragit till att klubbar förändrat sina val, vilket i sin tur lett till faktiska utsläppsminskningar. Genom att därtill också kombinera vass kommunikation med pedagogiska verktyg såsom Klimatkampen har vi bevisat att beteendeförändring i elitidrott är möjlig.

Men den kanske enskilt viktigaste effekten är större än själva utsläppsreduktionen. Genom dessa beteendeförändringar har ett ökat mod att agera vuxit fram hos sportens aktörer.

Detta mod har tagit sig uttryck i ett ökat engagemang och mer aktiv dialog kring klimatfrågan, alltifrån deltagare som vågar lyfta frågor i workshops till initiativ som det öppna brevet till FIS 2023. Klimatfrågan har gått från att vara ett närvarande inslag till att bli något som drivs som en gemensam utmaning där vi alla kan bidra till förändringen.

Denna rörelse har även spridits utanför sporten. Engagemanget har väckt intresse hos andra förbund, nationellt och internationellt, och bidragit till att cupen blivit en viktig referenspunkt och ledstjärna för hållbar idrott.

Framgångsreceptet

Förändrat beteende

Skapar mod

Driver kommunikation

Sprider förändring

Avslutning – för vår vinters framtid

Längdskidor, en av Sveriges starkaste folkrörelser, står inför en avgörande utmaning. Snön som en gång var självklar blir allt mer osäker. Tävlingsbanor kortas, förhållanden försämras och rekryteringen av nya skidåkare försvåras. Det vi älskar håller på att förändras, och vi ser det redan idag. Detta är inte en avlägsen framtidsfråga. Detta är verkligheten för aktiva, ledare och arrangörer i hela Skidsverige redan idag.

Samtidigt har de senaste fem åren visat att förändring är möjlig. Genom Smart Energy Cup har vi minskat våra utsläpp, förändrat beteenden och byggt en rörelse där klimatfrågan är en naturlig del av sporten. Vi har visat att tävlingsinstinkt kan användas till mer än prestation, den kan också driva omställning. Men vi vet att det inte räcker. Vi kan minska våra egna utsläpp och ändå riskera att förlora vintern om inte fler följer efter.

Därför vill vi vara tydliga

Till idrottsrörelsen i Sverige

Vi uppmanar er att ta samma steg. Sätt mål, mät er påverkan och våga förändra. Idrotten har kraften att skapa beteendeförändring i hela samhället.

Till Sveriges beslutsfattare

Klimatpolitiska rådets oberoende granskning talar sitt tydliga språk: dagens politik är inte tillräcklig. Vetenskapen är tydlig: tempot måste öka.

Det här handlar inte bara om klimatmål, utan om kultur, folkhälsa och framtida generationers möjlighet att uppleva vintern. Det vi älskar är hotat. Men vi har också visat att vi kan förändra. Nu är frågan inte om vi ska agera, utan hur snabbt vi kan göra det, tillsammans.

Tack!

Vill du veta mer, kontakta bjorn.s@gidas.se eller ulrika.sterner@skidor.com